

Vägledning om ansvar vid övertagande av verksamhet genom inkråmsförvärv

Fram till Arvemet-domen (MÖD 2003:127) var den allmänna uppfattningen att det var relativt ofarligt att förvärva innehåll i ett bolag, det vill säga dess inkråm, när det gällde risken att ta över ansvaret för föroreningar orsakade av tidigare verksamhetsutövare. Praxis visar dock att förvärv av inkråm i sig eller tillsammans med andra faktorer kan innebära att den övertagande verksamhetsutövaren kan göras ansvarig för avhjälpande när det gäller föroreningar som härrör från tidigare verksamhetsutövare.

Länsstyrelsens juristsamverksgrupp har tagit fram denna vägledning för att ge tillsynsmyndigheterna bättre underlag för sina bedömningar av när en förvärvare av inkråm kan få ett verksamhetsutövaransvar enligt 10 kap. 2 § och 2 kap. 8 § miljöbalken. För den efterföljande skälighetsbedömningen hänvisas till [juristsamverksgruppens vägledning om att göra en skälighetsbedömning](#).

Observera att frågan om inkråmsförvärv i normalfallet bara blir aktuell då nuvarande verksamhetsutövare inte omfattas av det solidariska ansvaret genom att själv ha bidragit till föroreningen. Observera också att vi i denna vägledning endast tar upp verksamhetsutövaransvaret.

Denna vägledning har stämts av med Naturvårdsverkets EBH-jurister.



MÖD 2003:127. Foto: Klas Köhler.

Verksamhetsutövarens ansvar för föroreningsskada

Grundprincipen, som följer av avhjälpanderegeln i 2 kap. 8 § miljöbalken och som preciseras i 10 kap. 2 § miljöbalken, är att den som orsakat en förorening också svarar för att avhjälpa den.

Praxis visar dock att den som förvärvar en verksamhet genom övertag av inkråmet i ett bolag kan få ett ansvar även för tidigare verksamhetsutövares förorening. Det bör beaktas att de rättsfall som finns avser ansvar för utredningar, men samma principer bör gälla för åtgärder.

Ansvar vid inkråmsöverlåtelse

Överlåtelse av inkråm innebär att någon köper ett bolags verksamhet och/eller tillgångar, men inte själva bolaget. Med inkråmsöverlåtelse avses alltså inte köp av aktier eller fusion.

En inkråmsöverlåtelse kan omfatta hela inkråmet eller bara enstaka delar. I samband med detta kan förvärvaren ådra sig ett ansvar för avhjälpande även när det gäller de föroreningar som den tidigare verksamhetsutövaren har orsakat. Den tidigare verksamhetsutövarens ansvar smittar således av sig på den nya verksamhetsutövaren. Notera dock att den tidigare verksamhetsutövaren inte blir kvitt sitt ansvar utan detta kvarstår parallellt med den nya verksamhetsutövarens eventuella ansvar.

Läs mer om ansvar vid konkurser i juristsamverkansgruppens ["PM om konkurser och förorenade områden"](#).

Inkråmsöverlåtelse kan också ske genom att någon köper inkråmet från ett bolag som gått i konkurs. Notera dock att konkursboet i sig inte kan få ett verksamhetsutövaransvar på grund av inkråmsövertag. Konkursboet kan bara få ansvar om det själv bedrivit förorenande verksamhet. Det blir således ett hopp i ansvaret från det bolag som gått i konkurs till det bolag som förvärvar inkråm ur konkursboet.

Oavsett mellan vilka parter överlåtelsen sker, är den avgörande frågan för bedömningen av ansvarsfrågan om köparen har fortsatt bedriva samma verksamhet. Därför är det viktigt att utreda vilka av tillgångarna som har förvärvats från bolaget eller konkursboet.

Tillsynsmyndigheten behöver skapa sig en bild över vilket inkråm som tagits över och under vilka omständigheter. Utifrån denna samlade bild kan tillsynsmyndigheten sedan avgöra om övertagaren också har övertagit verksamheten och alltså förvärvat ansvar. Observera att vissa typer av inkråm kan väga tyngre än andra vid denna bedömning, mer om detta senare. Om den samlade bilden visar att det är verksamhet av samma art, tekniskt och miljömässigt, som övertagaren fortsatt att bedriva kan detta leda till att övertagaren även kan anses ansvarig för att avhjälpa gamla föroreningar. Om den samlade bilden däremot inte visar att det är samma verksamhet som fortsatt har övertagaren inte ådragit sig något ansvar.

Förvärv av bolag

Vid förvärv av bolag, exempelvis genom aktieförvärv, påverkas inte ansvaret. Det är då fråga om samma juridiska person med samma organisationsnummer och samma ansvar som innan förvärvet. Endast ägandet av bolaget är förändrat.

Fusion av bolag

En fusion innebär att minst två juridiska personer går samman genom att det ena bolaget går upp i det andra. Vid fusionen övertas samtliga skulder och tillgångar och så även ansvaret för föroreningsskador.

Vad är inkråm?

Med inkråm menas ett bolags tillgångar. Dessa brukar delas upp i materiella tillgångar och immateriella tillgångar. Eftersom det i en inkråmsöverlåtelse kan ingå övertag av olika typer av tillgångar följer här en kort beskrivning av och exempel på vad som kan dölja sig bakom de olika begreppen.

Materiella tillgångar

Tillgångar som är fysiska saker, såsom maskiner, inventarier, lager, fastigheter, byggnader med mera.

Immateriella tillgångar

Tillgångar som inte är fysiska saker. Det finns bra information om immateriella rättigheter på Patent- och registreringsverkets hemsida, www.prv.se. Här följer en kort beskrivning av de som är mest intressanta vid inkråmsöverlåtelser:

- Patent för att med ensamrätt dra kommersiell nytta av en uppfinning eller liknande.
- Licensavtal för att bedriva viss verksamhet eller tillverka viss produkt.
- Varumärke, exempelvis ett namn, en symbol, en specifik utformning av produkten eller dess förpackning som används för att identifiera produkter eller tjänster.
- Företagsnamn under vilket en näringsidkare bedriver och marknadsför sin verksamhet.
- Goodwill, det vill säga företagsnamnets eller varumärkets rykte på marknaden. Det kan exempelvis röra sig om kvalitetsnivå och kundnöjdhet. Ett exempel på när någon försöker ta över goodwill från en tidigare verksamhetsutövare är när ett nytt företagsnamn antyder släktskap med den tidigare verksamheten, såsom "Vinklade & Slipade AB" i stället för "Vinkelslip AB".

Frågeställningar som behöver utredas i samband med inkråmsförvärv

Nedan följer ett antal frågeställningar som enligt juristsamverkansgruppens bedömning behöver redas ut när tillsynsmyndigheten ska göra sin ansvarsbedömning i samband med inkråmsförvärv. Dessa är avsedda som ett stöd för tillsynsmyndighetens bedömning i det enskilda fallet. Notera att frågorna inte ska ses som Ja- eller Nej-frågor utan att det rör sig om en glidande skala där det kan finnas ett otal svarscombinationer med olika grad av påverkan på bedömningen av ansvaret. Exempelvis kan frågeställningen "Hur stor del av den förorenande verksamheten har fortsatt bedrivas?" besvaras med allt från "i sin helhet oförändrad" till "enbart i begränsad utsträckning" eller "inte alls".

- Hur stor del av den förorenande verksamheten har fortsatt bedrivas?
- Tillverkas samma produkter eller används samma råvaror?
- Fortsatte verksamheten utan avbrott på samma plats, i samma byggnader och med samma personal?
- Är det frågan om i huvudsak samma omgivningspåverkan som tidigare?
- Har fastigheten, maskiner och annan utrustning övertagits?
- Har andra materiella tillgångar från den tidigare verksamheten övertagits och i så fall vilka?
- Har immateriella tillgångar från den tidigare verksamheten övertagits och i så fall vilka?
- Har miljötillståndet övertagits? Eller har information inkommit till tillsynsmyndigheten om att en anmälningsskyldig verksamhet övertagits?
- Finns det något organisatoriskt samband mellan den tidigare och den nuvarande verksamheten när det gäller ägande eller inflytande över verksamheten?

Våra resonemang kring frågeställningarna

Juristsamverkansgruppen resonerar i det följande om hur olika omständigheter kan påverka övertagande av ansvar enligt 10 kap. miljöbalken till följd av inkråmsförvärv. Eftersom inkråmsförvärvs betydelse för övertagande av ansvaret inte framgår direkt av lagstiftningen bygger resonemangen på den rättspraxis som vuxit fram på området. I de rättsfall som behandlar inkråmsöverlåtelse lyfts olika omständigheter fram och det är ibland oklart vad domstolarna ansett vara de viktigaste argumenten som talar för eller emot att det är frågan om samma verksamhet.

Tänk på att det sällan är en enda omständighet som är avgörande för bedömningen av om verksamheten är av samma art.

Det är mer fråga om en helhetsbild som blir tydlig först när flera pusselbitar är på plats.

Resonemangen nedan är således inget facit, utan en tolkning av rättsfall och hur vi tänker oss att svaren på frågeställningarna ska kunna pusslas ihop till samlad bild av om övertagaren bedriver samma verksamhet som tidigare, och därmed övertar ansvaret enligt 10 kap. miljöbalken. Utöver rättsfall som behandlar inkråmsöverlåtelse direkt resonerar vi även kring några rättsfall som indirekt ger vägledning genom att behandla frågan om det är fråga om samma verksamhet eller inte.

En förteckning över de rättsfall som vi resonerar kring finns sist i denna vägledning.

Hur stor del av den förorenande verksamheten har fortsatt bedrivs?

Detta är den mest grundläggande frågan av de frågor som behöver redas ut och är i vissa fall väldigt enkel. Exempelvis om det är fråga om tillverkning av samma produkter i samma omfattning, på samma plats, med samma utrustning och med samma tillstånd enligt miljöbalken. I andra fall är det mer otydligt och det behövs då flera olika sorters pusselbitar.

Det är centralt att reda ut om övertagaren fortsatt att tillverka samma produkter eller använda samma råvaror. Även andra närliggande frågor bör ställas som till exempel om det är hela eller endast mindre delar av maskinparken som övertagits eller om lokaler, personal och anläggningar i övrigt tagits över, om det är fråga om samma processer med samma omgivningspåverkan etcetera.

En invändning som ofta lyfts fram som ett argument för att det inte är samma verksamhet som bedrivs är att man bytt ut eller ändrat de processer eller de ämnen som varit den huvudsakliga orsaken till föroreningarna. Domstolarna har prövat detta i flera fall och kommit fram till olika slutsatser beroende på de aktuella omständigheterna. Klarlagt är i alla fall att det inte finns något absolut krav på att det ämne som orsakat föroreningarna också måste användas av den nye verksamhetsutövaren. Huvudsaken är att verksamheten i stort är tillräckligt lik den förorenande verksamheten.

I fallet med Tärnsjö Garveri invände bolaget att man aldrig hade hanterat krom i sin garveriverksamhet och därför inte kunde anses ha fortsatt bedriva samma verksamhet som tidigare. Övertagaren pekade på att man hade nya ägare, ny organisation och framför allt annan produktionsteknik än den tidigare bedrivna verksamheten. Den tidigare garveriverksamheten hade varit krombaserad och det var också höga halter av krom som utgjorde föroreningar i grundvatten samt i sediment i en närliggande sjö. Domstolen ansåg inte att omständigheten att det förorenande ämnet krom inte användes var av avgörande betydelse. I stället lyfte domstolen omständigheter som att bolaget tagit över inkråm genom förvärv av fastigheten med lokaler och maskiner från tidigare verksamhets konkursbo. Före konkursen arbetade 85 anställda i garveriet och det nya bolaget anställde 27 av dessa. Domstolen ansåg inte att den nya garveriverksamheten som bolaget startat på

samma plats var så annorlunda att den tekniskt och miljömässigt var av annan art än den tidigare bedrivna. Bolaget bedömdes ha ett efterbehandlingsansvar för att undersöka föroreningarna.

När det gäller fallet Skinnarbyn Träbiten gällde ansvarsfrågan föroreningar i form av arsenik som kom från träimpregneringsverksamhet som bedrivits under lång tid på platsen. Det bolag som varit verksamma på platsen under tiden 1971–1998 gick i konkurs 1998 och då köpte ett nytt bolag inkråmet i form av hela impregneringsanläggningen och fortsatte verksamheten under 1999. Det nya bolaget invände att man inte bedrivit den förorenande verksamheten utan infört nya arbetsmetoder genom att använda impregneringsmedel som inte innehöll arsenik. Domstolen lyfte fram omständigheter som att bolaget hade förvärvat hela maskinparken från tidigare verksamhetsutövares konkursbo och därefter fortsatt bedriva träimpregnering. Bolaget bedömdes därmed ha tagit över verksamheten och domstolen verkar inte ha ansett att det förhållande att impregneringsmedlet bytts ut ändrade den bedömningen.

Även i Arvamefallet var omständigheten att inkråm övertagits i form av alla maskiner och utrustning från tidigare verksamhetsutövare avgörande för bedömningen. Men även omständigheter som att personalen i stort sett var densamma som tidigare, att platschefen var samma person som tidigare och att det fanns ett samband när det gällde ägarförhållandena för det gamla och det nya bolaget var viktiga pusselbitar för bedömningen. Det nya bolaget åberopade det uppskov med att söka tillstånd som tidigare verksamhetsutövare fått. Detta var en förutsättning för att det nya bolaget skulle kunna bedriva en laglig verksamhet. De invändningar som det nya bolaget gjorde, om att nya mottagningsrutiner införts så att man inte längre tog emot PCB-förorenat skrot, var inget skäl som gav utslag i ansvarsfrågan. Den sammanlagda bedömningen blev att det nya bolaget tagit över verksamheten och därmed var rätt adressat för krav på att utreda de gamla föroreningarna.

I fallet NJ Innovation invände bolaget att man inte bedrev samma ytbehandlingsverksamhet som tidigare bedrivits på platsen. Det förorenande ämnet var här bland annat trikloretylen vilket upptäckts i mark och grundvatten. NJ Innovation uppgav att man aldrig hade använt trikloretylen i sin verksamhet utan i stället valt en alkalisk tvätt för rengöring. NJ hade sökt och fått ett nytt miljötillstånd för sin verksamhet. Även om tillståndet omfattade en viss användning av tri var det ostridigt att detta ämne aldrig kommit att användas i ytbehandlingen. Bolaget hade köpt inkråm i form av vissa maskiner från konkursboet efter tidigare verksamhetsutövare och övertog även lokalerna. Det finns inte närmare specificerat vilka maskiner, men uttrycket ”vissa maskiner” talar för att det inte varit frågan om hela maskinparken. Domstolen lyfte fram omständigheter som att tidigare verksamhet hade haft 85 personer anställda medan NJ startade som ett enmansbolag, och sedermera hade fyra anställda. Domstolen fäste även vikt vid att de olika bolagen bedrivit olika typer av ytbehandlingsverksamhet och att det inte fanns någon koppling i fråga om ägarintressen mellan de olika bolagen. I detta fall kom domstolen fram till bedömningen att NJ Innovation inte hade övertagit och fortsatt bedriva samma verksamhet som tidigare. Bolaget kunde därför inte åläggas något ansvar för att utreda föroreningarna orsakade av den tidigare verksamhetsutövaren.

Har maskiner, utrustning och fastigheten övertagits?

Övertag av inkråm i form av stora delar av maskinparken och annan utrustning talar för att samma verksamhet fortsätter att bedrivas. Detta var en tungt vägande omständighet i fallet Skinnarbyn Träbiten där domstolen gjorde bedömningen att övertagaren av inkråm i form av hela maskinparken (impregneringsanläggning) även hade fortsatt tidigare verksamhet. Även i Arvamefallet var det avgörande för bedömningen att det nya bolaget tog över maskiner och utrustning från den tidigare verksamhetsutövaren. Här var det dessutom i stort sett samma personal som fortsatte att använda maskinerna och utrustningen i verksamheten.

Avseende fastigheten bör det noteras att denna inte alltid ingår i en inkråmsöverlåtelse. Fastighetsägaren kan vara någon som inte bedriver den miljöfarliga verksamheten utan enbart arrenderar eller hyr ut fastigheten till en verksamhetsutövare. Fastighetsägaren kan också vara en aktör inom samma koncern som den som är ansvarig för verksamheten. Det är inte ovanligt med lösningar där man valt att renodla verksamheten inom en koncern genom att placera fastighetsägande och förvaltning i ett bolag och själva verksamheten i ett annat bolag.

Köp av en fastighet är därför inte ensamt ett argument för att verksamheten är samma som tidigare. Men om fastigheten ingår i överlåtelsen är det ett skäl som ytterligare talar för att det är fråga om samma verksamhet. I fallet med Tärnsjö Garveri köpte det nya bolaget både fastigheten med lokaler och maskiner och detta utgjorde, tillsammans med att man fortsatte garveriverksamhet, grund för bedömningen att man fortsatt bedriva samma verksamhet.

Fortsatte verksamheten utan avbrott och på samma plats?

Att verksamhet bedrivs på samma plats och utan något tidsuppehåll kan också tala för att det är samma verksamhet som tidigare. I Arvamefallet var detta en av omständigheterna som talade för att man övertagit och fortsatt bedriva samma verksamhet.

Observera att det nästan alltid uppstår ett tidsavbrott i samband med konkurs. Detta bör inte påverka bedömningen om övertag av ansvar.

Har miljötillståndet tagits över?

Om övertagaren fortsätter verksamheten enligt tidigare utövares tillstånd talar detta starkt för att det är samma verksamhet som tagits över. Det vill säga att den övertagna verksamheten är tekniskt och miljömässigt av samma art. I dessa fall är det också sannolikt att inkråm som exempelvis maskinell utrustning och verksamhetslokaler har tagits över. Detsamma kan gälla om övertagaren, som i Arvamefallet, fortsatt att bedriva verksamheten med stöd av det uppskov tidigare verksamhetsutövare hade fått när det gällde att söka tillstånd.

Det är alltså viktigt att tillsynsmyndigheten tar reda på om övertagaren i det enskilda fallet har fortsatt att bedriva verksamheten i enlighet med det övertagna tillståndet. Det kan finnas tjänsteanteckningar eller andra noteringar i tillsynsmyndighetens arkiv som kan vara till hjälp vid bedömningen, exempelvis information om att verksamheten har övertagits. Att informera tillsynsmyndigheten om övertag av verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga är numera ett krav enligt 32 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.

Är det frågan om i huvudsak samma omgivningspåverkan som tidigare?

Denna frågeställning kan delas upp i två delar. Dels handlar det om att reda ut vilka ämnen som använts i vilken omfattning och dels om det är samma omgivning som påverkas.

Avseende vilka ämnen som använts är det inte avgörande att det är fråga om samma ämnen för att det ska bedömas vara samma verksamhet. Så var fallet med Tärnsjö Garveri där bolaget invände att man aldrig hade hanterat krom i sin garveriverksamhet och därför inte kunde anses ha fortsatt bedriva samma verksamhet som tidigare. Domstolen ansåg inte att den nya garveriverksamheten som bolaget startat på samma plats var så annorlunda att den tekniskt och miljömässigt var av annan art än det tidigare bedrivna. Bolaget bedömdes därmed ha ett ansvar för att undersöka föroreningarna som orsakats av tidigare garvning med krom.

Den andra delen fokuserar på om det är samma omgivning (recipient eller annat skyddsobjekt) som påverkas. Här kan det exempelvis uppstå en situation där tillgångar, verksamhet och typ och omfattning av påverkan är identisk, men att verksamheten flyttat till grannfastigheten.

Verksamheten bedrivs således inte på samma plats, men har i princip samma omgivningspåverkan

som tidigare verksamhet. Detta kan innebära att det bedöms vara samma verksamhet trots att platsen inte är exakt samma. Om motsvarande sker fast verksamheten flyttas till en geografiskt helt annan plats med en annan omgivningspåverkan så indikerar det i stället det motsatta, det vill säga att det sannolikt inte är fråga om samma verksamhet.

Samma verksamhet som tidigare – tekniskt och miljömässigt

Som framgår ovan är det av avgörande betydelse för ansvarsbedömningen att det tekniskt och miljömässigt är fråga om samma verksamhet som tidigare har bedrivits. I ett antal rättsfall har frågan om faktisk drift före eller efter den 1 juli 1969 behandlat just detta, det vill säga om det tekniskt och miljömässigt är samma verksamhet, eller om det i stället ska ses som separata verksamheter.

I fallet som gäller Ställdalen Ljusnarsberg togs det ställning till om tillverkning av sulfitmassa respektive papperstillverkning skulle ses som en verksamhet eller som två åtskilda processer. Sulfitmassan producerades för att bland annat användas i pappersfabriken och domstolen ansåg att verksamheterna haft ett mycket nära samband med varandra som delar i en cellulosaindustri. Domstolen ansåg därför att massatillverkningen var en integrerad verksamhet med papperstillverkningen och alltså en och samma verksamhet.

När det gäller fallet Stora Enso Oskarström bedömdes det att sulfitmassatillverkning och spånskivetillverkning är två skilda tekniska processer som medför skilda typer av föroreningar. Verksamheten som tillverkade spånskivor kunde därför inte anses ansvarig för att utreda föroreningar som orsakats av sulfitmassatillverkningen. I det fallet var det alltså inte fråga om samma verksamhet.

I fallet Nordic Paper Bäckhammar prövades om bolaget var rätt adressat för ett föreläggande att genomföra undersökning av tre äldre deponier. Massa- och pappersindustri hade bedrivits sedan 1871 och var fortfarande i drift. Under årens gång hade ett antal verksamhetsutövare avlöst varandra och Nordic Paper tog över 2007. Bolaget invände att man inte hade deponerat något avfall på de aktuella deponierna och att deponierna inte varit aktiva sedan 1969 respektive 1978. Domstolen ansåg att det inte hade framkommit att verksamhetens produktionsavfall skulle vara av annan art efter att bolaget tagit över, än det hade varit historiskt sett. Domstolen ansåg inte heller att det fanns anledning att bedöma produktionsavfallet som en helt fristående verksamhet från den pågående miljöfarliga verksamheten. Den miljöfarliga verksamheten hade bedrivits på samma sätt i en historiskt obruten kedja efter överlåtelse mellan olika verksamhetsutövare och den miljöfarliga verksamhet som bidragit till eventuell föroreningskada inom de aktuella områdena bedrevs än i dag. Eftersom de aktuella deponierna utgjorde en del av den pågående miljöfarliga verksamheten var bolaget rätt adressat för kraven på undersökning.

Exempel på omständigheter som kan tala för respektive emot övertagande av ansvar

För

- Verksamheten är i sin helhet i princip oförändrad.
- Alla eller flertalet maskiner, utrustning och lokaler har tagits över.
- Verksamheten bedrivs på samma plats.
- Flertalet anställda inklusive nyckelpersoner som platschef eller liknande är desamma.
- Maskiner och lokaler används på samma eller liknande sätt som före övertagandet.
- Råvaror, kemikalier och producerade varor är desamma.
- Det befintliga miljötillståndet nyttjas av den nya verksamhetsutövaren.
- Verksamheten bedrivs under samma eller liknande företagsnamn.

Emot

- Ingen eller endast en liten del av verksamheten är densamma.
- Enbart någon enstaka maskin eller ett varulager har tagits över.
- Verksamheten bedrivs på en ny plats med annat geografiskt påverkansområde.
- Inga eller endast ett fåtal av de anställda är desamma.
- Maskiner och lokaler används på andra sätt än före övertagandet.
- Råvaror, kemikalier och producerade varor är andra än tidigare verksamhet.
- Verksamheten har aldrig bedrivits inom ramen för tidigare miljötillstånd.
- Företagsnamnet är annat än den tidigare verksamhetens.

Psst!

På nästa sida hittar du två exempelfall som illustrerar hur omständigheterna kan se ut i verkligheten.

Fallen kan vara en hjälp för att sätta igång dina egna tankar kring bedömning av inkråmsförvärv och övertagande av ansvar enligt 10 kap. miljöbalken.

Exempelfall A

Det branschledande bolaget Tungmetallen AB går i konkurs till följd av tillfälliga exportrestriktioner. Uppstickarbolaget Lättviktaren AB köper hastigt upp maskinparken och lagret från konkursboet. Bolaget hyr in sig i samma lokaler och ansöker om ett liknande miljöbalkstillstånd som Tungmetallen AB hade. Därefter börjar bolaget att bedriva verksamhet som i både tekniskt och miljömässigt avseende liknar en verksamhetsgren som Tungmetallen AB hade. Lättviktaren AB, som i farten passar på att byta namn till Tungviktaren AB, anställer också en enhetschef med underlydande personal från det tidigare bolaget.

Samlad bedömning: Här har en tillsynsmyndighet förhållandevis goda möjligheter att bedriva tillsyn mot nuvarande Tungviktaren AB och hävda att bolaget har tagit över verksamhetsutövaransvaret även för det tidigare bolagets verksamhet genom inkråmsöverlåtelse. Utöver de faktorer som pekar mot att det tekniskt och miljömässigt är fråga om samma verksamhet finns även tecken på att det nya bolaget försökt nyttja det tidigare bolagets goodwill genom att byta till ett liknande företagsnamn.

Exempelfall B

KemikalieBomben AB lägger ner sin verksamhet och säljer ut sina inventarier. Dekokt AB köper inga maskiner eller dylikt därifrån, men efter ett par år tar bolaget över såväl fastighet som lokal. Där börjar Dekokt AB att driva sin egen verksamhet. Ur ett tekniskt perspektiv är den inte särskilt lik den verksamhet som KemikalieBomben AB bedrev, men miljömässigt ger den upphov till samma typ av utsläpp. Ingen tidigare personal vid KemikalieBomben AB har anställts av Dekokt AB och det saknas ägarmässiga samband mellan de båda företagen.

Samlad bedömning: Här får vi utgå ifrån att Dekokt AB inte har ådragit sig något verksamhetsutövaransvar genom förvärv av inkråm. Det finns mycket lite som tyder på att det är fråga om samma verksamhet. De enda faktorer som talar för detta är att det är ungefär samma miljöpåverkan samt att verksamheten bedrivs i samma lokaler. Samtliga andra faktorer talar emot att det är fråga om samma verksamhet.

Slutord

Juristsamverkansgruppen anser att det är den sammanvägda bilden av en rad olika omständigheter som blir avgörande för vem eller vilka verksamhetsutövare som kan få ett ansvar enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Vi vill lyfta fram hur viktigt det är att tillsynsmyndigheterna i sina beslut redovisar vilka omständigheter som utretts i varje enskilt ärende och på ett klagörande sätt också motiverar hur myndigheten har kommit fram till sitt ställningstagande om vem som är ansvarig. Tänk på att tydliga motiveringar i beslut också ger bättre förutsättningar för domstolarna att i framtida rättsfall klargöra svåra bedömningsfrågor.

Länsstyrelsernas juristsamverkansgrupp för efterbehandlingsfrågor

Sofie Hermansson

Samordnare för juristsamverkansgruppen

Miljöjurist, Statens geotekniska institut

sofie.hermansson@sgi.se

Henrik Skanert

Länsjurist/Miljöjurist, Länsstyrelsen i Kronobergs län

Henrik von Zweigbergk

Länsjurist/Miljöjurist, Länsstyrelsen i Jönköpings län

Klas Köhler

Länsstyrelsernas tillsynsamordnare förenade områden

Tina Risberg

Länsjurist, Länsstyrelsen Västerbotten

Ulrika Prytz

Miljöjurist, Länsstyrelsen Västernorrland

Ann Dahlberg

Miljöjurist, Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Förteckning över domar som tas upp i vägledningen

Domar som innehåller direkta inkråmsbedömningar

[Arvamet – MÖD 2003:127, Miljööverdomstolen den 5 december 2003, mål nr M 9822-02](#)

[Tärnsjö garveri – Mark- och miljööverdomstolen den 29 juni 2012, mål nr M 3001-12](#)

[Träbiten Skinnarbyn – Miljödomstolen Umeå den 7 februari 2008, mål nr M 1659-07](#)
[Ej prövningstillstånd MÖD mål nr 1785-08](#)

[NJ Innovation – MÖD 2011:24, Mark- och miljööverdomstolen den 23 juni 2011, mål nr M 6986-10](#)

Domar som belyser frågeställningen om vad som kan anses som samma verksamhet

[Ställdalen Ljusnarsberg – Mark- och miljööverdomstolen den 26 april 2017, mål nr M 8262-16](#)

[Stora Enso Oskarström. – Miljööverdomstolen den 21 december 2009, mål nr M 2535-08](#)

[Nordic Paper Bäckhammar – Mark- och miljööverdomstolen den 19 februari 2016, mål nr M 7133-15](#)